

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kisházi János ügyvéd által képviselt felperes neve(**felperes címe**) felperesnek – a Dr. Irsevecs Krisztián Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Irsevecs Krisztián ügyvéd) által képviselt **alperes neve (alperes címe)** alperes ellen iránt indult perében a Balassagyarmati Törvényszék 2016. november 30. napján meghozott 20.P.20.719/2016/10. számú ítélete ellen a felperes részéről 11. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal a kiegészítéssel, hogy a felperes költségmentessége folytán az állam által viselt kereseti illeték összege 119.500 (száztizenkilencezer-ötszáz) forint.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 50.800 (ötvenezer-nyolcszáz) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 159.300 (százötvenkilencezer-háromszáz) forint fellebbezési illetéket a felperes költségmentessége folytán az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes módosított keresetében a Ptk. 209. §-a, 209/A. §-a és a 2/2014. (VI. 16.) PJE határozat 1. pontja alapján annak megállapítását kérte, hogy az alperessel 2008. május 26. napján kötött deviza alapú kölcsönszerződés teljesen érvénytelen, mert az árfolyamkockázatot a felperesre hárító szerződési feltétel kockázatfeltárási nyilatkozat hiányában tisztességtelen. Kérte az alperes kötelezését 1.991.610 forint túlfizetés visszatérítésére.

Az alperes kérte a kereset elutasítását.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a kereset elutasította és kötelezte a felperest az alperes elsőfokú perköltségének megfizetésére. Indokolásában kifejtette, hogy a kölcsönszerződés IV.3. pontja a Hpt. 203. §-ában foglaltaknak mindenben megfelel. Az alperes világos és érthető módon hívta fel a felperes figyelmét az árfolyammozgás lehetséges veszélyére és az árfolyam-változásnak a havi törlesztőrészlet összegére gyakorolt, korlátok nélküli hatására, a tájékoztatást a felperes tudomásul vette és elfogadta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelme teljesítését. Előadta, hogy tévedett az elsőfokú

bíróság, amikor a kölcsönszerződés IV.3. pontjában írtakat kellő részletezettségű és megfelelő tartalmú kockázatfeltárásnak tekintette. A szerződésben az árfolyamkockázat csak mint fogalom jelenik meg anélkül, hogy a felperes számára annak lehetséges és valós hatásaira nézve bármilyen tájékoztatást tartalmazna. A Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. novemberi értekezletéről készült emlékeztető alapján utalt arra, hogy a tájékoztatásból ki kell tűnnie, hogy az árfolyamváltozás hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül emelkedhet, illetve hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa és a korlátlan változás a futamidő alatt valóban bekövetkezhet.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletének helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását. A szerződés IV. pontja szerinti kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmazza az ügylet kockázatait és hogy e kockázatot a felperes viseli. A szerződés nem tartalmaz korlátozást a kockázat mértékére nézve.

A felperes előkészítő iratában előadta, hogy az átlagos fogyasztó nincs tisztában az árfolyamkockázat mibenlétével és jelentőségével, nem ismeri a devizapiac működését. Az EUB C-26/13. számú ítéletében kifejtett álláspont szerint a szerződési feltétel átláthatósága akkor állapítható meg, ha a fogyasztó a szerződésből eredő gazdasági következményeket előre látja. A 2/2014. PJE határozat alapján a tájékoztatás akkor tekinthető megfelelőnek, ha az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára egyértelműen felismerhető, hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlenül is változhat, a változás lehetősége valós, az a kölcsön futamideje alatt is bekövetkezhet, és annak nincs felső határa és a kockázat kizárólag a fogyasztót terheli. A perbeli szerződés IV.3. pontja e kritériumoknak nem felel meg.

Az alperes fellebbezési ellenkérelem-kiegészítésében előadta, hogy a felperes a kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírta, így az ellenkező bizonyításáig úgy kell tekinteni, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül a felperest terhelő volta világos és érthető volt. A nem megfelelő tájékoztatás tényét, és azt, hogy ennek következtében a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése számára nem volt világos és érthető, a fogyasztónak kell bizonyítania. A kockázatfeltáró nyilatkozat világos és érthető volt, ennek ellenkezőjét a felperes nem bizonyította. A szerződés IV.3. pontját a felek egyedileg nem tárgyalták meg, de az a Ptk. 205/B. § (1) bekezdése alapján a szerződés részévé vált. A felperes a szerződést és az annak részét képező ÁSZF-et és Üzletszabályzatot megismerte, elfogadta, átvette és aláírta.

A Fővárosi Ítéltábla a per tárgyalását az EUB előtt C-51/17. számon indult előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig felfüggesztette.

A folytatódó eljárásban az alperes a 2018. november 19. napján érkezett előkészítő iratában előadta, hogy álláspontja szerint a C-51/17. számú ítélet második kérdésre adott válasza alapján a kölcsönszerződés IV.3. pontja tisztességtelensége vizsgálatának nincs akadálya. Az EUB ugyanakkor nem fogalmazott meg új követelményt az árfolyamkockázatra történő figyelmeztetés kapcsán, így megállapítható, hogy a perbeli kockázatfeltárás világos és érthető volt, illetve a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelt.

A felperes 2018. november 29. napján és 2019. március 8. napján érkezett beadványaiban kifejezte, hogy az EUB ítélete alapján nincs akadálya a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tartalmazó feltétele tisztességtelensége vizsgálatának. Az ítélet alapján a nemzeti bíróság feladata az egyenlőtlen helyzet kiküszöbölése a fogyasztó érdekében.

A DH1-DH3 törvények rendelkezései nem értelmezhetőek úgy, hogy azok a hatályuk alá tartozó szerződések érvénytelenségét maradéktalanul kiküszöbölték, ezért e szerződések vonatkozásában újabb érvénytelenségi perek indíthatók. Ezt támasztja alá a C-51/17. számú ítélet 66-68. pontja is, amely szerint az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel nincs kizárva az Irányelv hatálya alól, ezért annak tisztességtelensége vizsgálható. A kockázatfeltárás nem felel meg az EUB C-186/16. számú ítélet 45. pontjában írtaknak, mert nem tartalmazza a mechanizmus konkrét működését, ezért nem is tekinthető világosnak és érthetőnek. A tájékoztatás emellett nem tér ki a forint leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatásaira, a kockázat gazdaságilag nehezen viselhető jellegére és a kockázat gazdasági következményeire. A perbeli tájékoztatás nem átlátható az árfolyamkockázat tekintetében, a felperesnek nem volt módja annak következményeit értékelni. Az EUB C-26/13. számú ítélete szerint a feltételnek nem csak nyelvtanilag és alakilag kell érthetőnek lennie, hanem alkalmasnak kell lennie arra, hogy a fogyasztó a rendelkezés hatásmechanizmusát megértse. Ha a fogyasztó az árfolyamkockázat valós tartalmáról nem kapott világos és érthető tájékoztatást, akkor az árfolyam-telepítése teljes egészében tisztességtelen, vagyis a fogyasztó egyáltalán nem kötelezhető az árfolyamkockázat viselésére. Az alperes által adott tájékoztatás nem felelt meg a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének, az árfolyamkockázat tartalmát és a törlesztőrészletekre gyakorolt hatását nem tárta fel. Emiatt az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó számára világosan és egyértelműen nem volt felismerhető és érthető, hogy az árfolyamváltozás korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és annak nincs felső határa. A felperes csak általános tájékoztató kapott, amely kockázat-feltárásként nem értékelhető. Mindezek alapján a perbeli kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró kikötései nem voltak világosan és érthetőek, ezért tisztességtelenek és semmisek.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felek között a szerződés létrejötte tekintetében nem volt vita, ezért az ítéltábla az elsőfokú határozatot Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és ellenkérelem keretei között bírálta felül, és csak az árfolyamkockázat viselését a felperesre terhelő szerződési feltétel tisztességtelenségére alapított kereseti kérelem teljesíthetőségét vizsgálta.

A felperes fellebbezése alaptalan.

Az ítéltábla a felperesi fellebbezés alapján mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy történt-e az elsőfokú bíróság eljárása során olyan eljárási szabálysértés, amelyre tekintettel a bizonyítás kiegészítése érdekében az elsőfokú eljárás megismétlésére lenne szükség. Az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a felperes keresetét a csatolt okiratok alapján bírálta el, a felperes más, bizonyításra szoruló tényelődást nem tett, így a perben bizonyítási teherre vonatkozó tájékoztatásra sem volt szükség. A felperes a személyes meghallgatására irányuló bizonyítási indítványt az elsőfokú eljárásban nem terjesztett elő, de az a perben eldöntendő jogkérdés mellett egyébként is irreleváns lett volna. Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére tehát nem volt ok.

Az elsőfokú bíróság a tényállást érdemben helyesen állapította meg, az ítéltábla azt csak annyiban pontosítja, hogy abból a perbeli kölcsönszerződés felmondás útján való megszűnésére vonatkozó ténymegállapítást mellőzi.

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság döntésével egyetértett, annak jogi indokait az alábbiak szerint pontosítja, illetve egészíti ki.

Az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződési tartalom tisztességtelenségének vizsgálata során az EUB C-51/17. számú ítélete kötelező rendelkezéseiből kellett kiindulni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont).

A perbeli szerződés nem vitásan a DH1 törvény 1. § (1) bekezdése alapján a törvény hatálya alá tartozik. A DH1 törvény 3. § (2) bekezdése a szerződés részét képező ÁSZF III.2.2. pontját ex tunc hatállyal akként módosította, hogy az adós a fizetési kötelezettségét a tartozás esedékességének napján érvényes MNB hivatalos deviza árfolyamon köteles teljesíteni.

Az EUB a C-51/17. számú ítéletében a második kérdésre adott válasza szerint a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 1. cikk (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az Irányelv hatálya nem terjed ki a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történt megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe. Ebből következően az MNB árfolyamának alkalmazását előíró jogszabályi rendelkezésnek megfelelő feltétel nem tartozik az Irányelv hatálya alá, vagyis annak tisztességtelensége az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése, illetve az azt a hazai jogba átültető Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem vizsgálható.

Az EUB szerint ugyanakkor valamely más, az árfolyamkockázatról szóló feltétel nincs kizárva az Irányelv hatálya alól (C-51/17. ítélet 65. pont). Ilyen másik feltétel a szerződésben a kockázatfeltáró nyilatkozatot tartalmazó IV.3. pont lehet, amelynek tehát tisztességtelensége – az egyéb előfeltételek fennállása esetén – vizsgálható.

Tisztességtelen kizárólag az Irányelv 2. cikk a) pontja és 3. cikk (1) bekezdése szerinti, a Ptk. 209. § (1) bekezdésében meghatározott fogalmat kielégítő szerződési feltétel lehet, amely szerződésből eredő jogokat, illetve kötelezettségeket állapít meg, vagy legalábbis azok terjedelmét szűkíti vagy bővíti. A pusztán deklaratív feltételek, amelyek csupán megállapítják és megmagyarázzák a másik szerződési feltételből eredő jogot, illetve kötelezettséget, annak jelentését, nem lehetnek tisztességtelenek, feltéve, hogy az annak tulajdonított jelentéstartalom egyébként megfelel a jogszabályoknak és nem bővíti, vagy éppen szűkíti az értelmezett jogot, illetve kötelezettséget.

A szerződés IV.3. pontjában szereplő tájékoztatást tartalmazó szerződési feltételről az előzőek alapján mindenekelőtt meg kellett állapítani, hogy az az előzőekben említett melyik körbe tartozik. Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás – amennyiben valóban csak erről van szó – nem lehet tisztességtelen, hiszen elnevezésének megfelelően pusztán felhívja a figyelmet egy olyan kötelezettségre, ami a kölcsön folyósítására és a visszafizetésére vonatkozó szerződési feltételből már önmagában is következik.

A szerződés IV.3. pontja nem pusztán deklaratív, hanem a korábban kifejtettek szerinti, többletkötelezettséget is tartalmazó feltétel. A 6/2013. PJE határozat értelmében a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és előre nem látható mértékére. Amennyiben az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, úgy arról a fogyasztó sem tudhatott, vagyis egyik fél sem számolt a vis maior jellegű, nagy mértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével. A deviza

alapú szerződés megkötésével a felperes tehát a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, vis maior esemény nélküli, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételezett. Ehhez képest ugyanakkor az ÁSZF IV.3. pontja ezt a kockázatviselést korlátlanná teszi azzal, hogy a fogyasztó számára a devizaárfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségről rendelkezik. A IV.3. pont tehát korlátlan, fix törlesztés esetében az ÁSZF III.7.2. pontja szerint a futamidő növekedésében jelentkező fizetési kötelezettséget keletkeztet, ezért mint normatív feltétel tisztességtelenségi szempontból vizsgálható.

Ez a szerződési feltétel tisztességtelen, mert az nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének, és a felek viszonyában a fogyasztó hátrányára egyensúlytalanságot okoz. A világosság és érthetőség körében az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából következően ebből a szempontból továbbra is értékelni kell az árfolyamrésre, valamint egyoldalú módosítási jogra vonatkozó feltételeket, amelyekre tekintettel a felperes egyáltalán nem lehetett tisztában a kötelezettségei működési mechanizmusával és e mechanizmusoknak a fizetési kötelezettségére gyakorolt tényleges hatásával (ld. C-26/13. számú „Kásler” ítélet 73. pont). A fogyasztó a három szerződési feltétel mellett nem tudta megállapítani és különösen nem tudta ellenőrizni, hogy a fix törlesztőrészlet mellett a szerződés futamideje melyik feltételre visszavezethetően hogyan változott. Az egyensúlytalan helyzet azért állapítható meg, mert a szerződés a fogyasztónak nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelme szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot. A Ptk. 241. §-a szerint ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán következik be egyensúlytalan, az egyik fél lényeges és jogos érdekét sértő helyzet, ez a bíróság beavatkozására ad lehetőséget, vagyis a jogszabály szerint az ilyen egyensúlytalanságot előidéző körülmények következményeit nem kell csak az egyik félnek, adott esetben a felperesi fogyasztóknak viselnie. A perbeli szerződés IV.3. pontja viszont nem hagy kétséget afelől, hogy az alperes nemcsak a forint-svájci frank „normális” pénzpiaci keretek között kialakuló, hanem mindenféle, akár vis maior jellegű, a szerződéskötést követő okra is visszavezethető ingadozásának a törlesztőrészlet nagyságában konkretizálódó következményét a felperesre kívánta hárítani. Ez egyben ki is zárta annak a lehetőségét, hogy a felperesek eredménnyel kérhessék a bíróságtól a pénzügyi válságra visszavezethető árfolyamváltozás következményei miatti, a Ptk. 241. §-ában írt szerződésmódosítást, hiszen a fizetési kötelezettséget az ilyen okokra is kiterjedően vállalták. A bírói gyakorlat szerint nemcsak a szerződés megkötésekor ismert körülményekre hivatkozással kizárt a szerződés bíróság általi módosítása, hanem akkor is, ha a szolgáltatás-ellenszolgáltatás meghatározásakor a felek jövőbeli bizonytalansági tényezőkkel számoltak. Az EUB C-226/12. „Constructora Principado SA” ítélet értelmében a jelentős egyenlőtlenség megvalósul, ha fogyasztó kedvezőtlenebb jogi helyzetbe került, mint amilyenben a nemzeti jog szabályainak alkalmazása esetén lett volna. A korlátlan kockázat viselését előíró szerződési feltétel azáltal okoz egyenlőtlenséget, hogy a fogyasztónak nincs lehetősége a kockázat kezelésére olyan módon, hogy a deviza alapú szerződést forint alapúvá váltsa át. A korlátlan árfolyamkockázat viselésének fogyasztóra való telepítéséről szóló szerződési feltétel tehát a kifejtettek szerint nem világos és nem érthető, továbbá a szerződő felek viszonyában egyensúlytalan helyzetet teremt, ezért tisztességtelen.

Mindezek ellenére a kereset mégsem teljesíthető. A felperes tévesen abból indult ki, hogy a IV.3. pont tisztességtelensége az egész szerződés érvénytelenségét eredményezné, holott a Ptk. 239. § (2) bekezdése alapján a fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg a maga egészében, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető. A perbeli, fix törlesztőrészletű konstrukciót tartalmazó szerződés ugyanakkor teljesíthető lenne a tisztességtelen IV.3. pont nélkül is. A szerződésben rögzített fix törlesztőrészleteket a felperesnek mindenképpen teljesítenie kell, hiszen azok csak tőke- és kamatrészt tartalmaznak, árfolyamkockázatot nem. Ebből

következően alaptalan az a felperesi elszámolás, amely a kölcsön tőkeösszegéből és a jegybanki alapkamatból kiindulva arra az eredményre jutott, hogy a fizetési kötelezettsége 1.338.912 forint lenne. A felperes végleges kereseti kérelmében érvényesíteni kívánt 1.991.610 forint túlfizetés összege ehhez képest is érthetetlen, mert az azt igazoló számításokat és levezetést nem csatolta. A felperes azt sem adta elő, hogy a szerződés felmondására sor került-e vagy sem, illetve azt követően történt-e további teljesítés az alperes felé, valamint hogy maradt-e fenn olyan, az alperes által nyilvántartott tartozása, amelyet a 2015. évi CXLV. törvény (DH7 törvény) alapján forintra váltottak át.

Amennyiben a forintosításra a DH7 törvény rendelkezései alapján sor került, úgy felmondott szerződés esetén a 7. § és 13. § (5) bekezdés alapján úgy kellene tekinteni, hogy a forintosított követelés összecszerűségét a felperes tudomásul vette, és akkor a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményéből következően nincs lehetősége azt utóbb perben vitatni. Fel nem mondott szerződés esetén a DH7 törvény 15. § és 18. § (3) bekezdése alapján úgy kellene tekinteni, hogy a szerződés a felek közös megegyezésével módosult, és ebben az esetben a bíróságnak nincs lehetősége arra, hogy e kógens rendelkezéssel szemben a felperest terhelő szerződéses kötelezettséget más árfolyamon átváltva, eltérő összegben állapítsa meg. Ezzel ugyanis már nem a korlátlan árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége alól, hanem a DH7 törvény hatálya alól mentesülne, utólag pedig törvény hatálya alól bírósági döntés útján kikerülni nem lehet.

Az ítélet tábla mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Észlelte az ítélet tábla, hogy az elsőfokú bíróság az állam által viselendő kereseti illeték összegét az ítéletben nem tüntette fel, ezért azt rendelkező részben írtak szerint pótolta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes jogi képviselőjével felmerült másodfokú perköltség viselésére. Az ítélet tábla az alperesi jogi képviselő munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése alapján határozta meg. A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2019. március 12.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Benedek Szabolcs s.k.. Matosek Edina s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: